

Prof. dr hab. Izabela Malinowska
Instytut Nauk Politycznych
Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, dnia 1 czerwca 2016 r.

Opinia
w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
dr Marty Makuch

Habilitantka ukończyła studia wyższe na Uniwersytecie Wrocławskim na kierunku politologia w 2000 r. i obroniła pracę magisterską *Bezrobocie jako problem rozwoju lokalnego na przykładzie miasta Wałbrzycha* (promotor prof. dr hab. Czesław Lewandowski). W latach 2000/2001 była także słuchaczką Podyplomowego Studium Zarządzania Jednostkami Gospodarczymi na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie rozwijała swoje zainteresowania zjawiskami społeczno-ekonomicznymi. Podczas studiów doktoranckich badała natomiast problemy związane z rynkiem pracy w powiązaniu z procesem inflacji.

Rozprawa doktorska Marty Makuch (*Polityczny wymiar inflacji i bezrobocia w Polsce po 1989 roku*), napisana pod kierunkiem dra hab. Józefa Zarzecznego, spowodowała uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, specjalność: polityka społeczna i ekonomiczna. Nadany on został uchwałą Rady Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 7 kwietnia 2006 r. Zaowocowało to zatrudnieniem dr Marty Makuch na stanowisku adiunkta w Zakładzie Polityki Społecznej i Ekonomicznej Instytutu Politologii, na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego od 2006 r.

I. Ocena osiągnięcia naukowego

Osiągnięcie naukowe habilitantki to cykl publikacji powiązanych tematycznie: *Społeczne skutki przeobrażeń rynku pracy w Polsce na przełomie XX i XXI wieku*. Jest to osiągnięcie wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Na ten cykl publikacji składają się 24 artykuły w czasopismach naukowych i rozdziały w monografiach, w tym jeden w języku angielskim, a właściwie dwa, jeśli policzyć wydanie jednej z publikacji w języku

polskim, przetłumaczonej następnie na język angielski. Opublikowane one zostały przez wydawnictwa różnych ośrodków akademickich, w tym Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach czy Wyższa Szkoła Handlowa we Wrocławiu, a także wydawnictwa innych jednostek organizacyjnych, takich jak Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Wydawnictwo Adam Marszałek czy Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej. Jest to łącznie ponad 350 stron tekstu

Publikacje te poświęcone zostały, zgodnie z zapowiedzią nazwy cyklu, społecznym skutkom przeobrażeń rynku pracy w Polsce na przełomie XX i XXI wieku. Uwzględniają one różne kategorie uczestników rynku pracy w analizowanym okresie, w tym osoby młode i osoby starsze oraz inne osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy (np. kobiety). Habilitantka podejmuje problematykę kapitału ludzkiego, dokonując próby definicji, analizy kapitału ludzkiego jako czynnika rozwoju regionu (województwa dolnośląskiego) czy oceny kapitału ludzkiego w Polsce w procesie transformacji i integracji europejskiej. Kolejnym analizowanym problemem jest *flexicurity* jako elastyczne bezpieczeństwo na rynku pracy w Unii Europejskiej, w tym w Polsce. Porusza kwestię wpływu problemów na rynku pracy na funkcjonowanie rodzin oraz zadania polityki społecznej wobec wyzwań rynku pracy w XXI wieku.

Tak więc dr Marta Makuch uczyniła rynek pracy centralną kategorią badawczą i zdefiniowała go jako ogół zinstytucjonalizowanych form i procesów zatrudniania pracowników oraz uwarunkowań związanych z pracą i płacą i uznała, że pełni on istotne funkcje w gospodarce. Założyła, że głównym celem badawczym jest analiza trzech obszarów związanych z funkcjonowaniem rynku pracy i polityką rynku pracy i cel ten udało jej się w pełni zrealizować. Po pierwsze była to sytuacja na rynku pracy kobiet, osób młodych i osób starszych. Po drugie dokonała oceny zmian na rynku pracy i polityce rynku pracy w Polsce na tle innych krajów Unii Europejskiej. Po trzecie był to problem kapitału ludzkiego w kontekście idei *flexicurity* oraz rozwoju gospodarczego.

W swoich badaniach habilitantka słusznie uwzględniła perspektywę lokalną i regionalną analizy polskiego rynku pracy oraz polityki rynku pracy. Jednak badania celowo prowadziła z uwzględnieniem europejskiej polityki zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu oraz sytuacji w analizowanym okresie w innych państwach Unii Europejskiej.

Dr Marta Makuch słusznie przyjęła w założeniu prac badawczych trzy pytania badawcze, a do nich trzy hipotezy badawcze, które zweryfikowała w kolejnych publikacjach. W ramach zbioru publikacji wyodrębniła trzy zasadnicze części, a więc płeć i wiek jako

czynniki defaworyzacji na rynku pracy, zmiany na rynku pracy i w polityce rynku pracy (Polska w Unii Europejskiej) oraz kapitał ludzki w kontekście idei *flexicurity* i rozwoju społeczno-gospodarczego.

II. Ocena innych opublikowanych prac naukowych oraz wskaźników dokonań naukowych

Habilitantka była autorką jednej publikacji naukowej w czasopiśmie „Wrocławskie Studia Politologiczne” dotyczącej pozabudżetowych źródeł finansowania polityki społecznej. Była również jedną z dwóch redaktorek tomu numeru specjalnego „Polityka Społeczna” nr 15 w 2013 r.

Jeśli chodzi o autorstwo lub współautorstwo opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz itp. to w tej kategorii można wyróżnić 16 opracowań habilitantki.

Jedenaście spośród nich to artykuły naukowe w opracowaniach zbiorowych. Habilitantka jest autorką dziewięciu z nich, a dwa przygotowała we współautorstwie z innym pracownikiem naukowym. Są to artykuły bardzo udane i zróżnicowane, świadczące o szerokich horyzontach zainteresowań autorki. Dotyczą one między innymi takich zagadnień jak: bezpośrednie zagraniczne inwestycje w krajach członkowskich UE, zarządzanie publicznymi środkami finansowymi, polityka rozwoju usług turystycznych w Polsce na tle UE, stan i perspektywy finansów publicznych w państwach UE, realizacja polityki społecznej na poszczególnych szczeblach samorządu terytorialnego w Polsce, problemy społeczne współczesnych państw, kwestie społeczne w dobie globalizacji, prawa kobiet w aspekcie edukacji, nauki, uczestnictwa w kulturze, także w aspekcie regionalnym (Dolnego Śląska), rami finansowe gminnych o powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych czy rodzina jako podmiot wsparcia społecznego. Były one publikowane głównie przez polskie ośrodki akademickie, takie jak Uniwersytet Zielonogórski, Wyższa Szkoła Handlowa we Wrocławiu, Instytut Sądecko-Lubelski w Lublinie, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu czy Uniwersytet Wrocławski.

Pozostałe pięć publikacji to redakcje opracowań zbiorowych, również dotyczących zróżnicowanych zagadnień jak osób starszych w społeczeństwie, problemów młodego pokolenia, edukacji i polityki edukacyjnej, współczesnego rynku pracy czy rodziny w systemie wsparcia społecznego. Były to opracowania z lat 2011-2015 zrealizowane w ramach

Wydawnictwa Uniwersytetu Wrocławskiego oraz wrocławskiego Wydawnictwa CEdu Sp. z o.o.

Habilitantka wprawdzie nie kierowała międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi, ale wygłosiła 13 referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych, w tym jeden w języku angielskim, na konferencjach międzynarodowych i krajowych organizowanych przez cenione polskie i zagraniczne (np. na Ukrainie) uczelnie wyższe i inne ośrodki, w latach 2007-2015. Referaty te dotyczyły między innymi takiej problematyki jak: bezpośrednie zagraniczne inwestycje w krajach członkowskich UE, gospodarka krajów członkowskich UE, podstawowe wskaźniki flexicurity w krajach UE, absorpcja potencjału kapitału ludzkiego w Polsce na tle innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej, polityka rozwoju usług turystycznych Polski na tle polityki turystycznej UE, kapitał ludzki w Polsce w procesie transformacji i integracji europejskiej, stan i perspektywy finansów publicznych w państwach UE, społeczne problemy państw w XXI wieku, problemy i perspektywy młodzieży, aktywne starzenie się, problemy polityki społecznej, rodzina wobec problemów na rynku pracy czy dysfunkcje rynku pracy w XXI wieku. Część z tych referatów zostało następnie opublikowanych przez znaczące ośrodki akademickie. Brała też udział w opracowywaniu naukowej koncepcji oraz realizacji zadań publicznych w zakresie edukacji i nauki współfinansowanych ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Efektem tych zróżnicowanych prac i przemyśleń były po pierwsze konferencje naukowe zrealizowane w latach 2010-2014, poświęcone samorządowej polityce społecznej, edukacji i polityce edukacyjnej, problemowi absolwenta na rynku pracy czy rynkowi pracy w Polsce.

III. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

Habilitantka uczestniczyła w czterech programach europejskich i krajowych. Miało to miejsce w latach 2010, 2013, 2013-2015 oraz 2015. Udział w tych projektach był bardzo zróżnicowany i obejmował przygotowywanie ekspertyz, bycie ekspertem merytorycznym, autorstwo materiałów szkoleniowych, bycie trenerem szkoleń oraz inne formy udziału. Brała też udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych.

W 2012 r. uzyskała Nagrodę Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne w 2011 r. Pracowała również w charakterze sekretarza redakcji

„Wrocławskich Studiów Politologicznych”. Habilitantka jest członkiem Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej (PTPS) biorąc aktywny udział w jego pracach, początkowo jako członek od 2006 r., a obecnie jako skarbnik.

Dr Marta Makuch brała udział w przygotowaniu autorskich programów studiów, prowadziła też liczne i zróżnicowane zajęcia dydaktyczne wysoko oceniane przez studentów. W 2006 r. na Wydziale Nauk Społecznych, wraz z zespołem podjęła się prac przygotowujących Studia Podyplomowe: Zarządzanie Kapitałem Ludzkim i Społecznym, które zostały uruchomione w 2007 r. Uczestniczyła również w przygotowaniu programu specjalności polityka społeczna na kierunku: polityki publiczne.

Prowadzone przez habilitantkę zajęcia były ściśle związane z Jej zainteresowaniami badawczymi. Realizowane one były na kierunku politologia, europeistyka, dyplomacja europejska, polityka publiczna oraz na studiach podyplomowych (Podyplomowe Studia Zarządzania Kapitałem Ludzkim i Społecznym oraz Podyplomowe Studium Kwalifikacyjne Wiedzy o Społeczeństwie). Były to między innymi zajęcia z takich przedmiotów jak: ekonomia, polityka gospodarcza, polityka konkurencji, gospodarka publiczna i komunalna, podstawy ekonomii rozwoju, ekonomia dóbr publicznych, współczesny rynek pracy, rynek pracy i aktywność zawodowa w Polsce i UE, finanse publiczne, instrumenty finansowe polityk publicznych, finanse publiczne w UE, system gospodarczy i finansowy UE, Polska w UE, Europa w świecie, a na studiach podyplomowych wprowadzenie do kapitału ludzkiego, a także przedmiot rynek pracy, warsztaty z polityki gospodarczej, przedmiot fundusze publiczne itp. Są to osiągnięcia imponujące i przy tak dużym zróżnicowaniu wymagające wielkiego nakładu pracy. Prowadziła również zajęcia dydaktyczne poza podstawowym miejscem pracy, w tym w Dolnośląskiej Wyższej Szkole Służb Publicznych „Asesor”, w Wyższej Szkole Zarządzania i Finansów oraz we Wrocławskiej Wyższej Szkole Informatyki Stosowanej „Horyzont”.

Dr Marta Makuch była koordynatorem (w Instytucie Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego) w zakresie organizacji Dolnośląskiego Festiwalu Nauki w 2013 roku. Brała również bezpośredni udział w tym Festiwalu poprzez przeprowadzenie warsztatu *Ekonomia ... to łatwe* w dniu 24 września 2013 roku.

Innymi formami popularyzacji nauki był udział w 8. Edycji Konkursu Wiedzy o Unii Europejskiej (*My w Europie*), poprzez przeprowadzenie wykładu z w dniu 27 marca 2015 r. oraz przeprowadzenie wykładu dla uczniów gimnazjum poświęconego gospodarce Unii Europejskiej i euroregionom, w dniu 2 czerwca 2015 r.

Habilitantka była recenzentką prac magisterskich oraz członkiem komisji egzaminacyjnych w egzaminach licencjackich w Instytucie Politologii.

Oba staże w zagranicznych ośrodkach naukowych i akademickich odbyła habilitantka w Wilnie na Litwie, w *Lithuanian University of Educational Science*. Pierwszy z nich to stypendium i wyjazd studyjny w dniach 3-9 lutego 2013 r. Drugim stażem było stypendium *LLP-Erasmus Programme* w dniach 15-20 września 2014 r.

Była autorką ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców. Przykładem może być Wydawnictwo Gaskor Sp. a o.o., było to opracowywanie materiałów (artykułów) oraz rola eksperta – portal internetowy: Prawo socjalne www.prawosocjalne.pl. Habilitantka była też recenzentką artykułów naukowych dla czasopisma „Wrocławskie Studia Politologiczne”.

Do innych osiągnięć można zaliczyć opiekę nad studentami w postaci funkcji Pełnomocnika do spraw praktyk studenckich w Instytucie Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego od 2012 roku.

IV. Opinia końcowa

Analizując osiągnięcie naukowe, aktywność naukową, dorobek naukowy, dorobek organizatorski i współpracę międzynarodową dr Marty Makuch stwierdzam co następuje.

Dorobek naukowy, w tym osiągnięcie naukowe mają charakter politologiczny i mieszczą się w dyscyplinie nauki o polityce. Habilitantka badała między innymi takie zagadnienia jak: rynek pracy w Polsce, kapitał ludzki, społeczne aspekty rynku pracy, rozwój społeczno-gospodarczy Polski, zjawisko bezrobocia, aktywność zawodowa, rodzina w systemie politycznym, Polska a inne państwa UE w aspekcie rynku pracy, Europejski Fundusz Społeczny itp. Większość opracowań zawiera również elementy o charakterze interdyscyplinarnym, wykorzystujące rozległą wiedzę autorki np. z zakresu ekonomii czy psychologii.

Jeśli chodzi o odpowiedź na pytanie co nowego wnosi dorobek naukowy habilitantki do nauki w sensie merytorycznym to należy uznać, że habilitantka ma duży dorobek naukowy jak na stosunkowo krótki okres po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (2006 r.), a więc zaledwie 10 lat. Są to 42 publikacje naukowe, wliczając w to redakcje opracowań zbiorowych. Pierwsza grupa to 24 publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego, które można podzielić na trzy części. Każda z nich poświęcona została innym problemom

naukowym, ale są one powiązane tematycznie „Społeczne skutki przeobrażeń rynku pracy w Polsce na przełomie XX i XXI wieku”. Opracowania te wnoszą nowe treści do nauki, ale też rozwijają dotychczasowe badania w zakresie płci i wieku jako czynników defaworyzacji na rynku pracy, zmian na rynku pracy i w polityce rynku pracy oraz kapitału ludzkiego w kontekście idei *flexicurity* i rozwoju społeczno-gospodarczego. Oceniam je bardzo wysoko, są to bowiem opracowania świadczące o dużym doświadczeniu badawczym habilitantki.

Równie wysoko oceniam publikacje nie wchodzące w skład osiągnięcia naukowego. Są to zarówno monografie, publikacje naukowe w czasopismach krajowych, publikacje w opracowaniach zbiorowych i redakcja opracowań zbiorowych. Poświęcone zostały różnego rodzaju problemom polityki społecznej, stanowi i perspektywom finansów publicznych w państwach Unii Europejskiej, polityki rozwoju usług turystycznych w Polsce na tle UE, problemom społecznym państw w XXI wieku, różnego rodzaju kwestiom społecznym. Jest to więc tematyka bardzo zróżnicowana, wymagająca rozległych badań i wiedzy autorki. Wzorowo dokonała też redakcji sześciu tomów opracowań w ramach Wydawnictwa Uniwersytetu Wrocławskiego, „Wrocławskich Studiów Politologicznych” oraz Wydawnictwa CEdu Sp. z o. o. i to zadanie również wymagało od niej rozległej wiedzy i doświadczenia, głównie ze względu na szeroką tematykę tych opracowań poświęconych między innymi osobom starszym w społeczeństwie, młodemu pokoleniu, edukacji i polityce edukacyjnej, zatrudnieniu i bezrobociu w XXI wieku, rodzinie w systemie wsparcia społecznego czy polityce społecznej.

Jeśli chodzi natomiast o odpowiedź na pytanie co nowego wnosi dorobek naukowy habilitantki do nauki w sensie metodologicznym to należy podkreślić, że dr Marta Makuch trafnie wykorzystuje metody naukowe funkcjonujące w ramach nauk o polityce i w sposób właściwy przystosowuje je do swoich potrzeb badawczych. Metody te są zróżnicowane i należy do nich między innymi analiza literatury przedmiotu, analiza statystyczna, metoda porównawcza, metoda historyczna czy analiza instytucjonalno-prawna.

W sensie konceptualizacji pojęć i hipotez należy podkreślić, że autorka opracowań dokonuje jej w stosunku do rynku pracy i społecznych skutków jego przeobrażeń. Wykorzystuje odpowiednie pojęcia naukowe, które precyzuje w każdym opracowaniu. W sposób właściwy formułuje trzy pytania badawcze swoich badań, a na tym tle trzy hipotezy badawcze, które poddaje weryfikacji w ramach swoich publikacji, głównie zgłoszonych jako osiągnięcia naukowe.

Co się tyczy wykorzystania źródeł przez dr Martę Makuch to są one moim zdaniem całkowicie wystarczające. Każde opracowanie wskazuje na liczną wykorzystaną przez autorkę bibliografię, w tym literaturę, akty prawne i adresy internetowe.

Jeśli chodzi o literaturę to są to zarówno publikacje w języku polskim, jak i w językach obcych. W ramach pierwszej grupy powołuje się między innymi na takich autorów jak S. Borkowska, J. Danecki, G. Firlit-Fesnak, M. Kabaj, A. Kurzynowski, J. Osiński, A. Rajkiewicz, B. Szatur-Jaworska, K. Zamorska itp. W grupie drugiej znalazły się pozycje takich autorów jak G. Esping-Andersen, A. Giddens czy Ch. Handy.

Jeśli chodzi o akty prawne to są to zarówno akty prawa międzynarodowego, jak i akty prawa polskiego. Pierwsze z nich to konwencje i inne źródła organizacji międzynarodowych, takich jak Międzynarodowa Organizacja Pracy (np. konwencje), Unia Europejska (np. Karta Praw Podstawowych UE) czy Liga Narodów a następnie Organizacja Narodów Zjednoczonych (konwencje dotyczące niewolnictwa czy pracy przymusowej). W ramach aktów prawa polskiego powołuje się natomiast między innymi na unormowania konstytucyjne (zarówno Konstytucji z 1952 r., jak Konstytucji z 1997 r.), jak i unormowana ustawowe (np. ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy czy ustawę o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.) oraz przepisy wykonawcze (np. rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej w sprawie wzoru kontraktu socjalnego z dnia 1 marca 2005 r.).

Strony internetowe wykazywane w publikacjach były między innym związane ze zjawiskiem *flexicurity*, w różnych aspektach np. sposobu na niskie bezrobocie czy rynków pracy jutra. Dotyczyły również między innymi czerpania zysków z naruszania praw człowieka na rynku pracy, pracy jako dobra luksusowego czy godzenia życia prywatnego z zawodowym itp.

Internacjonalizacja dorobku dr Marty Makuch była dokonywana na kilka sposobów. Zaliczyć do nich można staże naukowe w zagranicznych ośrodkach naukowych i akademickich (w Wilnie na Litwie w *Lithuanian University of Educational Science*). Kolejną formą było współorganizowanie i wygłaszanie referatów na konferencjach międzynarodowych. Było to także uczestnictwo w programach europejskich oraz innych programach międzynarodowych, w ramach których była ekspertem lub autorem materiałów szkoleniowych i trenerem.

Dorobek dydaktyczny habilitantki ściśle korespondował i koresponduje z prowadzonymi badaniami naukowym. Prowadziła liczne i zróżnicowane przedmioty takie jak ekonomia, polityka gospodarcza, polityka konkurencji, gospodarka publiczna i komunalna,

podstawy ekonomii rozwoju, ekonomia dóbr publicznych, współczesny rynek pracy, rynek pracy i aktywność zawodowa w Polsce i UE, finanse publiczne, instrumenty finansowe polityk publicznych, finanse publiczne w UE, system gospodarczy i finansowy UE, Polska w UE, Europa w świecie, wprowadzenie do kapitału ludzkiego, rynek pracy, warsztaty z polityki gospodarczej, przedmiot fundusze publiczne itp. Opracowywała autorskie programy z tych przedmiotów. Prowadziła seminaria magisterskie i uczestniczyła w obronach prac magisterskich i licencjackich.

Również działalność organizatorska korespondowała i koresponduje z prowadzonymi badaniami. Przykładem może być zaangażowanie w działalność Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej, bycie Pełnomocnikiem do spraw praktyk studenckich czy współorganizowanie konferencji naukowych.

Nie ulega wątpliwości, że dr Marta Makuch będzie, po awansie naukowym, mogła spełniać rolę „mistrza” dla mniej doświadczonych pracowników naukowych oraz dla studentów. Świadczy o tym jej rozległa wiedza naukowa, prezentowana zarówno w opracowaniach naukowych, jak i podczas zajęć ze studentami oraz w czasie konferencji naukowych.

Ocenił przeze mnie pozytywnie osiągnięcia naukowe oraz aktywność naukowa dr Marty Makuch, przewidziane w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, upoważniają mnie do wyrażenia pozytywnej opinii w sprawie nadania Jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce.

J. Malinowski